

KADERNOTA CULTUUR IN HEUSDEN¹

“MEER DAN DE SOM VAN DE KERNEN”

¹ Behorende bij agendapunt 8, cluster Samenleving

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 De nota	5
1.1 Waarom een kadernota cultuur?	5
1.2 Het tot stand komen van de nota	5
1.3 Begripsbepaling cultuur en functie	6
Hoofdstuk 2 Dit is Heusden!.....	7
2.1 Dit is Heusden algemeen	7
2.2 Dit is Heusden en haar bestaande culturele profiel	7
2.3 Dit is Heusden en het gewenste culturele profiel.....	8
Hoofdstuk 3 Wettelijke kaders	9
3.1 Algemeen	9
3.2 Rijk	9
3.3 Provincie.....	10
3.4 Gemeenten.....	10
3.5 Cultuur in het coalitieprogramma 2006-2010	10
Hoofdstuk 4 Culturele aanbod: sterkte/zwakte analyse	11
4.1 Amateurkunst	11
4.2 Podiumkunsten.....	11
4.3 Beeldende kunst en vormgeving	12
4.4 Kunsteducatie.....	13
4.4.1 Muziekonderwijs	14
4.4.2 Kunsteducatie	14
4.5 Media en letteren	15
4.5.1 Bibliotheken	15
4.5.2 Lokale media / omroep	156
4.6 Cultureel erfgoed	16
4.6.1 Archieven/streekarchief Land van Heusden en Altena	17
4.6.2 Archeologie.....	17
Hoofdstuk 5 Cultuurgerelateerde onderwerpen	19
5.1 Museum het Gouverneurshuis.....	19
5.2 Bezoekerscentrum	19
5.3 Cultuurtoersime	20
Hoofdstuk 6 Speerpunten binnen het cultuurbeleid	21
6.1 Speerpunt 1 <i>Spreading :culturele accommodaties</i>	21
6.2 Speerpunt 2 <i>Verbreiding: cultuurinformatie, cultuureducatie en cultuurparticipatie</i> ..	22
6.3 Speerpunt 3 <i>Versterking: profilering culturele potentie Heusden</i>	23
6.4 Speerpunt 4 <i>Beleving: kunst in de openbare ruimte</i>	24

Bijlagen

- Bijlage 1: Overzicht uitkomsten opiniërende discussie 7 maart 2007 per partij
- Bijlage 2: Uitkomsten enquête naar culturele participatie in Heusden
- Bijlage 3: Financieel overzicht inzet middelen kunst en cultuur
- Bijlage 4: Model VNG concentrische opbouw gemeentelijke culturele infrastructuur
- Bijlage 5: Reglement gemeentelijke kunstadviescommissie Heusden, maart 2005
- Bijlage 6: Overzicht culturele instellingen Heusden
- Bijlage 7: Schriftelijke reacties nav informatieve raadsvergadering 28 november 2008
- Bijlage 8: Verslagen inspraakavonden
- Bijlage 9: Uitvoeringsprogramma 2008-2011

Voorwoord

De gekozen titel van deze kadernota sluit nauw aan bij de titel van de rijksnota: “meer dan de som van”, welke titel appelleert aan het feit dat cultuur geen optelsom is van, maar dat het van essentieel belang is om actieve dwarsverbanden aan te leggen tussen de verschillende cultuurvormen enerzijds maar ook tussen cultuur en andere sectoren.

Wij hebben dan ook voor een variatie op deze titel gekozen omdat wij de identiteit van de kernen bijzonder belangrijk vinden en als een afspiegeling zien van de culturele participatie van onze inwoners. Juist de eigenheid van de kernen is één van de culturele kenmerken en verworvenheden van onze gemeente; variatie en verscheidenheid waar wij trots op zijn.

Maar door te volstaan met een optelsom van de kernen gaan kansen verloren. Heusden heeft namelijk een onderscheidende potentie op cultureel gebied. In onze gemeente hebben wij een meer dan gemiddelde hoeveelheid aan kunst en cultuur ter beschikking. Door de potentie van de kernen aan elkaar te koppelen en dienstbaar te maken aan een gezamenlijke identiteit kunnen meer eigen inwoners, maar ook mensen van buiten onze gemeente genieten van ons culturele aanbod. Wij zien het dan ook als een uitdaging om de twee onderscheidende potenties van de gemeente Heusden met elkaar te verbinden waardoor inwoners in toenemende mate voortaan niet alleen trots zullen zijn op hun eigen kern, maar ook op de gemeente Heusden als geheel.

Wellicht heeft de titel “meer dan de som van de kernen” bij aanvang van het lezen van deze nota nog weinig betekenis voor u. Wij hopen echter dat u na het lezen van deze nota eveneens tot de overtuiging bent gekomen dat de gemeente Heusden in cultureel opzicht meer is dan een optelsom van hetgeen zich in de kernen manifesteert.

Naast het fysieke/tastbare gemeentelijk culturele potentieel, beschikt onze gemeente eveneens over een groot aantal particuliere makers en aanbieders van cultuur, maar ook vertellers en verkopers. Ook deze dienen wij nadrukkelijk te betrekken bij ons cultuurbeleid. Door ook de raakvlakken met andere beleidsvelden te benutten, o.a. recreatie en toerisme, archeologie, monumentenzorg, kan een nog interessanter cultureel aanbod ontstaan waardoor wij Heusden nadrukkelijker kunnen profileren.

In bovengenoemde context heeft de titel “meer dan de som van de kernen” voor ons dan ook betekenis. Wij willen eveneens verbinden en verbreden, dwarsverbanden leggen en nieuwe mogelijkheden verkennen. Onze ambities hebben o.a. betrekking op het behoud van de culturele identiteit van de kernen. Het verenigingsleven en amateurkunst moeten hier kunnen bloeien. Maar wij willen ook werken aan een gemeenschappelijke en herkenbare culturele identiteit van onze gemeente. Wij hopen hiermee het wijgevoel te stimuleren waardoor de samenleving versterkt kan worden.

Onze ambities hebben wij vertaald in een viertal speerpunten die betrekking hebben op een betere spreiding, verbreding, versterking en beleving van het culturele leven in Heusden. Deze speerpunten worden aan het einde van de nota gepresenteerd.

Wij hopen dat u met ons deze nota ziet als een uitdaging om de culturele potentie van Heusden zichtbaar te maken en te ontsluiten zodat de toekomstige generaties Heusdenaren op hun beurt weer identiteit kunnen ontleenen aan de geschiedenis die wij nu schrijven.

Inleiding

Voor u ligt de concept kadernota cultuur van de gemeente Heusden met als titel: **“Meer dan de som van de kernen”**. Wij willen ons culturele leven binnen onze gemeente zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk van nieuwe impulsen voorzien, zowel voor onze eigen inwoners als voor bezoekers van buitenaf. Wij vinden elke burger, -ongeacht leeftijd, geslacht, afkomst etc.- even belangrijk. Vandaar dat wij ons niet specifiek richten op bepaalde doelgroepen. “Jong geleerd is oud gedaan” is wel een belangrijk adagio. Waar mogelijk zullen wij de cultuureducatie zoveel mogelijk ondersteunen en versterken.

Daarnaast willen wij ons inspannen om mensen van buiten de gemeentegrenzen te interesseren voor de enorme hoeveelheid cultuur die de gemeente Heusden te bieden heeft. Met deze kadernota willen wij dan ook werken aan een betere spreiding, verbreding, versterking en beleving van het culturele leven in Heusden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de noodzaak van een kadernota cultuur, wordt het proces van de totstandkoming beschreven en treft u een werkdefinitie aan van hetgeen wij verstaan onder het begrip cultuur. In hoofdstuk 2 treft u een omschrijving aan van Heusden en het huidige culturele profiel en wordt vervolgens een doorkijk gegeven naar een gewenst cultureel profiel. Hoofdstuk 3 geeft de wettelijke kaders aan. Hoofdstuk 4 biedt een overzicht van het huidige culturele aanbod binnen onze gemeente met daaraan gekoppeld een sterkte/zwakte analyse. In hoofdstuk 5 omschrijven wij enkele voorzieningen die direct of indirect raakvlakken hebben met het beleidsveld kunst en cultuur; ook deze zijn voorzien van een sterkte/zwakte analyse. Op basis van deze analyse en gerelateerd aan een gewenst profiel voor Heusden hebben wij een aantal speerpunten benoemd waaraan wij een aantal aanbevelingen gekoppeld hebben. Deze aanbevelingen treft u aan in hoofdstuk 6. Een globale kostenraming van deze speerpunten hebben wij opgenomen in bijlage 9 : “Uitvoeringsprogramma 2008-2011”. Nadat u heeft ingestemd met de door ons aangegeven kaders zullen wij in samenwerking met het werkveld de aanbevelingen uitwerken tot concrete acties, waaraan tevens gekoppeld een tijdspad.

Tot slot: de snelle lezer onder ons kan desgewenst volstaan met het lezen van de gearceerde passages in de nota.

Hoofdstuk 1 De nota

1.1 Waarom een kadernota cultuur?

Beschaving, ontwikkeling, cultuur evolueert mee; cultuur is geen statisch proces maar is dynamisch en aan verandering onderhevig: zo ook in Heusden.

Cultuur is overal in onze gemeente; zichtbaar en onzichtbaar. Wij koesteren en waarderen de vele activiteiten op dit gebied. Grotendeels doen wij dit door de vele verschillende verenigingen en instellingen te ondersteunen met structurele subsidies. Soms kennen we voor een bijzonder initiatief een eenmalige subsidie toe. Maar daarnaast zijn er ook vele particuliere initiatieven, die wij niet financieel steunen, maar wel zeer waarderen.

Ondanks een goed gevarieerd aanbod is er echter geen sprake van een samenhangend cultuurbeleid voor onze gemeente. Subsidiëring van de instellingen en verenigingen is doorgaans gebaseerd op historische feiten en gegevens. Vanuit de politiek en het veld wordt al ettelijke jaren aangedrongen op een cultuurnota die het aanbod evenwichtig, transparant en vraag gericht moet maken.

Op dit moment zijn er ontwikkelingen –zowel op landelijk, regionaal als ook op lokaal niveau– binnen het culturele veld waarmee de komende jaren rekening gehouden dient te worden. Dat maakt de noodzaak van een gemeentelijk cultuurbeleid alleen maar groter.

De overheid hecht veel waarde aan de ontwikkeling van het bewustzijn van cultuur in de samenleving.² Maar ook allerlei trends in onze maatschappij nopen tot een samenhangend beleid. Naarmate wij steeds meer een diensteneconomie worden, neemt de betekenis van cultuur toe. Ook is sprake van een toenemend aantal cross-overs: disciplines binnen de kunstsector zoeken steeds meer samenwerking met elkaar. Eigentijdse kunst en cultuurhistorie zoeken elkaar op, culturele planologie legt steeds meer een relatie tussen natuur en cultuur, maar ook cultuur en architectuur matchen steeds vaker.

Een andere ontwikkeling is de individualisering van de maatschappij waardoor het verenigingsleven –het cement van de kleine kernen– steeds meer onder druk komt te staan. Het werven van vrijwilligers en het instandhouden van het kader wordt een steeds lastigere opgave. Ook in Heusden wordt dit zichtbaar en vormt een bedreiging voor het lokale verenigingsleven. Op lokaal niveau noopt een drietal hoofdonderwerpen eveneens tot een visie op cultuur. Het betreft hier de herstructurering van het muziekonderwijs en de vorming van een lokale instelling voor kunstzinnige vorming; de positie van het gouverneurshuis en de wens om uit te groeien tot een volwaardig museum, waaraan gekoppeld de positie, inbedding en doorontwikkeling van het bezoekerscentrum. Als derde wordt genoemd de wens om te komen tot een betere spreiding van de culturele accommodaties over de gemeente, dit ook in relatie tot positie en toekomst van het cultureel centrum de Voorste Venne.³

Het doel van deze cultuurnota is dan ook om in te spelen op bovengenoemde constatering, de ontwikkelingen zichtbaar te maken en waar mogelijk met elkaar te verbinden. Maar ook om de kansen en bedreigingen te analyseren en deze in te bedden in een toekomstvisie, zodat het culturele niveau van de gemeente Heusden ook voor de toekomst gegarandeerd en uitgebreid kan worden.

Ons uiteindelijke doel is te komen tot een goede afstemming van vraag en aanbod waardoor we de cultuurparticipatie kunnen vergroten en ook tegemoet gekomen kan worden aan goed burgerschap in onze gemeente.

1.2 Het tot stand komen van de nota

De totstandkoming van de kadernota is gestart met een opiniërende discussie in ons college medio 2006. Vervolgens hebben wij op 13 december 2006 een bijeenkomst belegd voor alle instellingen en verenigingen. Het enthousiasme en opkomst bij deze bijeenkomst waren groot, hetgeen bevestigt dat cultuur gewaardeerd wordt in onze gemeente.

² Hierop zal nader ingegaan worden in hoofdstuk 3

³ over de positie en toekomst van de voorste venne zult u separaat geïnformeerd worden

De input van deze bijeenkomst hebben wij gebruikt voor het formuleren van een aantal stellingen die wij vervolgens op 20 maart van dit jaar aan u hebben voorgelegd voor een opiniërende discussie. De uitkomst van deze discussiebijeenkomst hebben wij gebruikt voor het opstellen van deze kadernota. Evenals de uitkomsten van een enquête die wij gehouden hebben over cultuurparticipatie in onze gemeente.⁴

Deze nota dient nadrukkelijk beschouwd te worden als een kadernota die op een aantal onderdelen nog nadere acties en uitwerking behoeft. Het is echter aan de raad voorbehouden om keuzen te maken welke onderdelen dit zullen zijn. De wijze waarop het huidige beschikbare budget voor kunst en cultuur wordt ingezet biedt op voorhand weinig ruimte tot het maken van nieuwe dan wel andere keuzen.⁵ Naar aanleiding van de door u raad gemaakte keuzen zal in overleg met het werkveld een actieplan worden opgesteld.

1.3 Begripsbepaling cultuur en functie

Cultuur is een breed begrip. Cultuur heeft betrekking op alles wat in een (lokale) samenleving voorkomt, zoals de verschillende leefwijzen en de waarden en normen van een gemeenschap. Cultuur is een afspiegeling van de mate van ontwikkeling, beschaving en uitdrukking van de identiteit van een lokale samenleving. Het geeft een beeld van de manier van denken, wonen, werken, uiten en ontspannen van burgers.

Cultuur is dat wat mensen samenbindt en tot een samenleving maakt. De keerzijde hiervan is dat cultuur ook kan leiden tot uitsluiting van alles wat anders is. We kunnen daarbij denken aan mensen met een andere etnische afkomst ('uit een andere cultuur komen') maar ook de 'cultuurverschillen' tussen de kernen in onze gemeente. Een multiculturele samenleving is een samenleving waarin deze verschillen er mogen zijn en gekoesterd worden maar een gezamenlijke cultuur en identiteit niet in de weg staan (eenheid in verscheidenheid).

Kunst is een uitingsvorm van cultuur. Kenmerken zijn artistieke creativiteit en gerichtheid in al zijn vormen zoals beeldende kunst, schilderkunst, muziek en danstheater, poëzie, e.d. Deze kunstzinnige uitingsvormen kunnen zowel op professioneel als op amateuristisch niveau worden uitgevoerd.

Cultuur heeft een drietal functies in de samenleving;

- cultuur maakt een mensenleven rijker en brengt daarmee de kwaliteit van leven op een hoger plan;
- in een steeds fragmentarisch wordende samenleving heeft cultuur een functie als samenbindend element ten behoeve van de sociale samenhang;
- cultuur levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van een onderscheidend dorpen- of stedenimago en aan de versterking van de commerciële – en ontmoetingsfunctie van de centra van steden en dorpen.

Bovengenoemde definities hebben met name betrekking op een inhoudelijke benadering en zijn echter veel te breed om als afbakeningskader te dienen. Wij kiezen hier dan ook voor een werktitel waarbij wij onder cultuur het volgende verstaan:

Cultuur is hetgeen zich afspeelt op het terrein van de (amateur)- kunsten en cultureel erfgoed

In dit cultuurbegrip wordt duidelijk dat we cultuur als een overkoepelend begrip opvatten waar diverse beleidsvelden elkaar treffen en wij deze waar mogelijk integraal zullen benaderen. Juist bij cultuur is het belangrijk om de raakvlakken op te sporen en nieuwe horizonnen te verkennen. Op deze manier kan het aanwezig potentieel optimaal benut worden en kunnen nieuwe dingen ontstaan.

⁴ in bijlage 1 treft u per partij een overzicht aan van de uitkomsten, in bijlage 2 een overzicht van de uitkomst enquête

⁵ in bijlage 3 treft u een overzicht aan van de thans beschikbare middelen voor het beleidsveld kunst en cultuur

Hoofdstuk 2 Dit is Heusden!

2.1 Dit is Heusden algemeen

Heusden is een gemeente met karakter, historie en uitstraling: toch is de gemeente nog jong. De huidige gemeente Heusden is ontstaan na de gemeentelijke herindeling in 1997 gevormd door het samengaan van de voormalige gemeenten Vlijmen, Drunen en Heusden. De gemeente is met net geen 43.000 inwoners en bijna 8.000 hectare de 12^e gemeente van Brabant. Heusden is bijzonder fraai gelegen; in het zuiden grenst de gemeente aan de alom bekende Loonse en Drunense Duinen en aan de noordkant prijkt aan de oevers van de Maas het minstens zo beroemde vestingstadje Heusden. Tussen de begrenzing van zand en klei –de zogenaamde Naad van Brabant– liggen de overige kernen van de gemeente; in totaal kent Heusden er maar liefst 11!

2.2 Dit is Heusden en haar bestaande culturele profiel

Het bestaande profiel van Heusden is dat van middelgrote Brabantse gemeente met een onderscheidende potentie op het gebied van cultureel erfgoed. Heusden kent geen sterke gezamenlijke culturele identiteit. De verschillende kernen hebben afzonderlijk wel een eigen identiteit. De identiteit van de kernen en het karakter van de inwoners zijn gevormd door een lange en rijke geschiedenis.

Sporen van deze rijke geschiedenis zijn op alle fronten zichtbaar: archeologische vondsten, boerderijen, kerken, kloosters, molens, vestingmuren, maar vooral ook in het landschap zijn sporen aanwezig die verwijzen naar een veelomvattend verleden. Het is vooral het natuurelement water dat haar sporen heeft nagelaten.

Het gebied maakte deel uit van de Hollandse Waterlinie en werd eeuwenlang geteisterd door overstromingen en daarmee gepaard gaande rampen. Het meest bekend is de overstroming van 1658. Het resultaat van deze doorbraken en overstromingen is in velerlei opzichten nog zichtbaar in ons landschap in de vorm van rivieren, wielen, dijken, forten en sluizen ect. Ook de zogenaamde lintbebouwing, slagenlandschap, schootsvelden en duinen zijn landschapstyperingen van onze gemeente. De aanwezigheid van deze elementen heeft niet alleen het landschap gevormd, maar ook het karakter van de inwoners; hierdoor heeft elke kern een eigen cultuurhistorische identiteit ontwikkeld die ook nu nog tastbaar is. Dit is ook zichtbaar in het specifieke aanbod en in de organisatie van het werkveld; in elke kern is dit onderscheidenlijk.

In de kern Vlijmen is het verenigingsleven relatief sterk ingebed in de samenleving en heeft van oudsher een sociaal bindend element, hetgeen nog zichtbaar is door drie gildenverenigingen. De in de vorige eeuw gestichte abdij van de paters Cistisiënzers biedt plaats aan de Heemkundekring waar geschiedbeoefening van onze gemeente plaatsvindt. De vesting Heusden neemt een bijzondere positie in. Het historische karakter heeft een grote aantrekkingskracht op mensen van buitenaf. Het verenigingsleven heeft hier een minder sterk bindend element. De kern Heusden biedt een schat aan mogelijkheden op cultureel gebied. In eerste instantie denken we dan aan de cultuurhistorie, zichtbaar op elke vierkante meter, maar ook aanwezig in het streekarchief en het gouverneurshuis. Echter door de aanwezigheid van de vele galerieën en kunstenaars is ook het kunst segment goed vertegenwoordigd. De kern Drunen biedt door haar ligging –grenzend aan de duinen– weer andere mogelijkheden. Drunen heeft ook het cultureel centrum de Voorste Venne binnen haar grenzen. Het verenigingsleven is eveneens sterk ontwikkeld in deze kern.

Maar het zijn vooral de kleinste kernen, waar het verenigingsleven nadrukkelijk aanwezig is en waaraan de kernen hun identiteit ontleenen. Een rijke geschiedenis, verscheidenheid in de kernen, een meer dan gemiddelde aanwezigheid van monumenten, met als topper de vesting, de aanwezigheid van een grote hoeveelheid en een zeer rijk en gevarieerd aanbod op het gebied van (amateur)kunst vormen tezamen de ingrediënten voor het culturele profiel van Heusden. Een profiel van Heusden dat medebepalend is voor de identiteit van de inwoners en andersom wordt het profiel mede bepaald door de inwoners.

2.3 Dit is Heusden en het gewenste culturele profiel

De aanwezigheid van natuur, cultuur en geschiedenis is bij elkaar opgeteld veel meer dan in elke willekeurige gemeente. Een gewenst cultureel profiel dient dan ook gebaseerd te worden op de ingrediënten die voorhanden zijn. De specifieke eigenheid van de kleine kernen moeten we instandhouden. Het verenigingsleven moet kunnen bloeien, er dient werk gemaakt te worden van mensen en hun ontwikkeling waarbij recht gedaan wordt aan de culturele diversiteit die in Heusden aanwezig is. Enthousiasme, kennis en kunde van de diverse instellingen moeten wij omarmen en moeten wij inzetten voor een goede toeleiding naar kunst- en cultuurbeleving. Zij moeten het culturele bewustzijn, o.a. door cultuureducatie tot stand brengen en bevorderen.

Het in grote getale voorhanden zijnde culturele erfgoed stelt ons in staat om Heusden niet alleen als groene gemeente maar ook als culturele gemeente op de kaart te zetten. De overdracht en promotie hiervan moeten vorm en inhoud krijgen. Wij moeten de vele aanbieders van cultuur in staat stellen om Heusden op eigentijdse en moderne wijze op de kaart te zetten. Wij denken daarbij aan het promoten van cultuuruitingen zoals concerten, kunstroutes, manifestaties, lezingen, studiebijeenkomsten etc. De promotie van cultureel erfgoed is daarbij een van onze belangrijkste handelsmerken.

De specifieke eigenheid van de kernen, gecombineerd met de grote “voorraad” cultureel erfgoed zijn de ingrediënten en de inspiratiebron voor een hedendaagse culturele identiteit voor de gemeente Heusden.

Vanzelfsprekend dient het cultuurbeleid dan ook geen geïsoleerde positie in te nemen, maar moet samenhang vertonen met andere beleidsvelden, onderwijs, toerisme, evenementen, economie, archeologie en monumentenzorg. Ook de aanwezigheid van de vele galerieën in onze gemeente, alsmede lokaal werkende kunstenaars willen wij benutten bij ons streven om ons culturele profiel aan te scherpen.⁶ Tenslotte zijn in onze gemeente, door de gevarieerdheid van het landschap, de mogelijkheden om cultuur met natuur te combineren haast onuitputtelijk. We denken daarbij o.a. aan ‘land-art’ (kunst als onderdeel van natuur) maar ook aan voorstellingen op bijzondere locaties.

Heusden moet een gemeente zijn waar cultuur versterkt en verbreed wordt, maar bovenal ook beleefd wordt.

⁶ Uit onze cultuurenquête blijkt dat eenderde van de respondenten in de afgelopen 12 maanden een bezoek gebracht heeft aan een galerie of atelier en dat de helft van die bezoeken binnen de gemeente plaatsvond. Deze percentages liggen aanzienlijk hoger dan bijvoorbeeld in een stad als Breda.

Hoofdstuk 3 Wettelijke kaders

3.1 Algemeen

Op het terrein van kunst en cultuur bestaat relatief weinig wet- en regelgeving die voor gemeenten dwingend van karakter is. In de wet op het specifiek cultuurbeleid 1993 wordt onder meer het verstrekken van specifieke uitkeringen door het rijk ten behoeve van cultuuruitingen geregeld en is de landelijke Cultuursystematiek verankerd. Andere wetten op het terrein van cultuur zijn:

- De Monumentenwet 1988, gericht op de bescherming van het ontroerend Nederlands cultuurbezit;
- De Wet tot behoud van het cultuurbezit 1985 ter bescherming van het roerende Nederlands cultuurbezit;
- De Auteurswet 1912 die het intellectuele eigendom regelt en beschermt van producten van creatieve inspanning
- De Museumwet 1925 gericht op de opheffing of wijziging –in het algemeen belang- van bij erfstelling of legaat gestelde voorwaarden
- De archiefwet 1995, bedoeld om overheden goed te laten zorgen voor hun archiefbescheiden
- De wet op de archeologische monumentenzorg in werking, gericht op de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem
- De Wet Werk Inkomensvoorziening Kunstenaars, gericht op tijdelijk inkomstenondersteuning voor professionele kunstenaars; en
- De Mediawet 1987 die onder meer regels stelt aan de verzorging van radio- en televisieprogramma's.

De belangrijkste wet voor de gemeenten op het terrein van de kunsten is feitelijk de Algemene wet bestuursrecht. Hierin wordt het wettelijk kader voor alle subsidieverstrekking – het belangrijkste beleidsinstrument op het gebied van cultuur- gegeven. Op dit moment geldt voor de hele cultuursector een taakverdeling tussen rijk, provincie en gemeenten die hier onder kort weergegeven worden.

3.2 Rijk

Belangrijke taken van het rijk liggen op het vlak van de kwaliteit en bescherming van de kunsten en het erfgoed. Het rijk heeft de cultuurnota 2005-2008 vastgesteld met de titel "Meer dan de som". Hierin is als speerpunt bepaald dat het culturele bewustzijn in de maatschappij moet worden vergroot: "met andere woorden", dat cultuur ertoe doet. De culturele factor is eigenlijk het DNA van de Nederlandse samenleving. Een onmiskenbaar patroon dat in vrijwel elk onderdeel van de samenleving sporen achterlaat".

De raad voor cultuur noemt cultuur geen luxe meer of een vorm van vrijetijdsbesteding, maar een maatschappelijk noodzaak. Met het oog op deze benadering zijn cultuureducatie en cultuurbereik van groot belang. In de rijksnota wordt ook stilgestaan bij het belang van het actief leggen van dwarsverbanden tussen cultuur en andere sectoren. Er wordt gepleit voor een bruisend cultureel leven in stad, dorp en platteland. Culturele voorzieningen versterken de aantrekkelijkheid voor de burger om er te wonen en te werken, maar ook kan een gemeente zich profileren in een bepaalde regio.

Het rijk heeft de laatste jaren een tweetal regelingen tot stand gebracht die erop gericht zijn leerlingen van elke leeftijd en elk schoolniveau planmatig met kunst en cultuur in aanraking te brengen. In het voortgezet onderwijs is dit de invoering van het vak Cultureel en Kunstzinnige Vorming (CKV). In het primair onderwijs is sinds 2005 de regeling SEPO/Versterking Cultuureducatie van kracht. Op het terrein van cultuurbereik is het rijk het Actieplan Cultuurbereik gestart. De centrale doelstelling in het huidige Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 is gericht op de vergroting van het culturele bewustzijn van de burgers. Dit gebeurt o.a. door het vergroten van het publieksbereik, alsmede door actieve participatie in kunst en cultuur.

Daarnaast richt het rijk zich met het Actieprogramma Cultuur en Ruimte op het versterken van de culturele component bij ruimtelijke opgravingen op het niveau van rijk, provincie en gemeente. Concreet gaat het om het betrekken van cultuurhistorische waarden (zowel fysiek als via de geschiedenis van een plek of streek) bij de ontwikkeling van nieuwe plannen.

Het rijk is verder verantwoordelijk voor:

- de subsidiering van grootschalige culturele instellingen met een landelijke betekenis of functie, zoals musea, orkesten en toneel-, opera- en dansgezelschappen;
- het subsidiëren van manifestaties en festivals van (inter) nationale betekenis;
- het stimuleren van experimenten en voorbeeldprojecten;
- het verzorgen van de zogeheten indirecte steunfuncties, hetgeen inhoudt dat landelijke instellingen worden bekostigd die kunstenaars en culturele instellingen ondersteunen door middel van met name studie en onderzoek, informatie en documentatie, deskundigheidsbevordering en kwaliteitsontwikkeling ten aanzien van bijvoorbeeld vak, repertoire of collectie;
- het inkomstenbeleid ten aanzien van kunstenaars (beroepskostenvergoedingen, individuele subsidies, beurzen en stipendia).

3.3 Provincie

Provincies zijn verantwoordelijk voor de directe steunfuncties en spreiding. Provinciale steunpuntinstellingen houden zich bezig met het ontwikkelen en begeleiden van projecten, netwerkvorming en advies en deskundigheidsbevordering in de regio. De provincie Noord-Brabant bevordert cultuur door het subsidiëren van Uit-punten in openbare bibliotheken. De provincie richt zich ten aanzien van de podiumkunsten op spreiding van het aanbod door het verlenen van programmasubsidies voor het kleinschalig theater en kleinschalige dans. Een andere hoofdlijn in het provinciale beleid is de versterking van het cultuureducatieaanbod in het basisonderwijs door middel van (mede) financiering van de “marktplaatsen cultuureducatie”.

3.4 Gemeenten

In deze drieslag is de gemeente verantwoordelijk voor:

- het financieren van die voorzieningen die zij voor de culturele infrastructuur van de gemeente noodzakelijk acht (lokale musea, archieven, lokale omroep etc.);
- het subsidiëren van activiteiten op het gebied van onder meer de beeldende kunst, de amateurkunst en de kunsteducatie;
- het instandhouden en laten bespelen van de podiumkunstaccommodaties
- het instandhouden van monumenten en ander cultureel erfgoed

3.5 Cultuur in het coalitieprogramma 2006-2010

Het coalitieprogramma schenkt eveneens aandacht aan het beleidsveld cultuur. Er zijn een aantal voornemens geformuleerd die o.a. betrekking hebben op spreiding, verbreding en versterking van cultuur. Zo wordt in het programma aangegeven dat een goede spreiding van de faciliteiten voor sociaal-culturele activiteiten expliciete aandacht krijgt. Ook de initiatieven om te komen tot een Heusdens kunstonderwijs (muziek, dans en beeldend) moeten de kans krijgen om verder ontwikkeld te worden. Verder hecht de coalitie er aan gemotiveerd om te gaan met de adviezen van de diverse overlegplatforms, waaronder een nieuw op te richten ‘cultuurplatform’. Het programma geeft tenslotte aan dat in de regel lokale kunstenaars de voorkeur krijgen hun werk aan de gemeente aan te bieden.

Hoofdstuk 4 Culturele aanbod: sterkte/zwakte analyse

Om in het algemeen het aanbod in onze gemeente te beoordelen, wordt verwezen naar bijlage 4. Deze bijlage betreft een model van de VNG waarin in een figuur de concentrische opbouw van de gemeentelijke culturele infrastructuur globaal is weergegeven. Bij gebruikmaking van dit model blijkt dat de gemeente Heusden een uitgebreide culturele infrastructuur bezit. Onderstaand treft u een globale opsomming van het aanbod in onze gemeente aan met daaraan gekoppeld de sterkte/zwakte analyse.

4.1 Amateurkunst

Binnen de amateurkunst bevinden zich de meeste actieve deelnemers op het gebied van cultuur. Onder amateurkunst verstaan wij een reeks van kunstvormen, zoals muziek, zang, toneel, theater en beeldende kunst. Kenmerkend voor deze kunstvorm is dat deze beoefend wordt door niet beroepskunstenaars; plezier beleven staat voorop. Amateur-gezelschappen en individuele kunstenaars weten mensen te bereiken tot in de kleinste kernen. Het uitvoeren (actief) en het bijwonen (receptief) van amateurkunst vormt een sociale gebeurtenis die mensen bij elkaar brengt. Amateurkunst wordt veelal hoog gewaardeerd, omdat het dicht bij de mensen staat en zeer herkenbaar is.

In onze gemeente is sprake van een rijk gevarieerd aanbod. Muziek, dans, toneel, cabaret, drama, Heusden kent alle vormen van amateuristische kunstbeoefening. Het zijn met name de muziekverenigingen (harmonie, fanfare, koren) en de toneelverenigingen die in alle kernen hun plek verankerd hebben en daarmee de amateursector een behoorlijk impuls geven. Ook verankerd in de kernen is de positie van de gilden. Elke kern kent zijn eigen gilde en onze gemeente staat bekend om de grootste "gildendichtheid" van de provincie Brabant. Een kwalificatie waar wij niet alleen trots op zijn maar die wij ook koesteren. De gilden houden de tradities van de kernen mee in stand. Ook speelt in de kleine kernen het verenigingsleven een rol van betekenis. Carnavalsverenigingen en buurtverenigingen tenslotte behoren niet specifiek tot de amateurkunst maar leveren indirect wel een bijdrage aan het sociaal-culturele leefklimaat in de kernen en zijn binnen onze gemeente goed vertegenwoordigd.

De gemeente vervult op dit terrein een voorwaardenscheppende rol. Dit betekent dat zij door middel van subsidies en het in stand houden van geschikte accommodaties de inwoners in staat stelt actief en receptief deel te nemen aan cultuuruitingen. Er is sprake van laagdrempelige voorzieningen en een grote toegankelijkheid voor veel inwoners. Het is goed te melden dat de amateurkunst vooral gedijt door de inzet van de vele vrijwilligers in onze gemeente.

- + goed gevarieerd aanbod en verspreid over de kernen
- + bereik is groot, laagdrempelig, veel deelnemers
- + draagt bij aan de identiteit van de kernen
- niet elke kern heeft de beschikking over een adequate accommodatie
- er vindt geen afstemming plaats van het aanbod tussen de verschillende kernen
- het ontbreekt aan een gezamenlijk kader om de Heusdense culturele identiteit te ondersteunen
- afname van het aantal vrijwilligers om amateurkunst in stand te houden

4.2 Podiumkunsten

In het algemeen wordt podiumkunst geassocieerd met professionele theater- en muziekvoorstellingen in een daarvoor toegeruste accommodatie, zoals bijvoorbeeld een schouwburg. Anderzijds kan het ook gedefinieerd worden als een verzamelnaam voor de verschillende vormen van amateurkunst door plaatselijke toneel- en muziekverenigingen. In dit laatste geval is sprake van kunstbeoefening met een kleinschalig karakter en de uitvoering daarvan vindt doorgaans plaats in multifunctionele centra, dorpshuizen of horecagelegenheden. Het onderscheid tussen deze twee vormen hoeft niet tot uiting te komen in het kwaliteitsniveau,

maar in het eerste geval is sprake van een volwaardig podium en een aanzienlijk hoger kostenniveau.

In de gemeente Heusden is sprake van een en/en situatie. Enerzijds hebben we in de gemeente Heusden, in de kern Drunen, de beschikking over een volwaardig podium in de theaterzaal van het cultureel centrum de Voorste Venne (340 stoelen). De laatste jaren heeft de Voorste Venne echter meer het accent op theater en minder op muziekkuitvoeringen gelegd. Om de podiumkunsten te bevorderen, ontvangt de stichting jaarlijks een subsidie. De Voorste Venne levert met name een bijdrage aan het sociaal-culturele patroon van de eigen inwoners, en heeft daarnaast een beperkte functie op regionaal gebied.

Eveneens gevestigd in de Voorste Venne is cultureel podium Utopia. Het podium verzorgt met enige regelmaat voorstellingen, o.a. muziek en film, en richt zich specifiek op jongeren. Ook de brugzaal in de Voorste Venne kent een podiumfunctie voor de lokale amateurverenigingen. De kernen van de voormalige gemeente Vlijmen hebben niet de beschikking over een podium. Er vinden alleen amateur-voorstellingen plaats in de daarvoor beschikbare sociaal-culturele en sportaccommodaties.

In de kern Heusden organiseert het Ravelijn, een particulier initiatief, al 15 jaar lang culturele activiteiten (o.a. film, kindtheater, muziekkuitvoeringen etc.). Sinds de zomer van 2007 is op dezelfde locatie cultureel café "De Republiek" geopend. Het café biedt naast bovengenoemde activiteiten ook een podium voor andere culturele activiteiten.

- + aanwezigheid van een volwaardige theaterzaal/professioneel podium
- + goed en gevarieerd aanbod in professioneel en amateur-segment
- + veel particulier initiatief en potentieel met kennis van podiumkunsten aanwezig in de gemeente
- onvoldoende spreiding over de kernen, sterke concentratie van podia in Drunen
- voor amateur-instellingen is volwaardig podium doorgaans financieel te hoge drempel
- theater van de Voorste Venne heeft te weinig regionale uitstraling door te weinig onderscheidende programmering
- gebouw de Voorste Venne voldoet niet aan de eisen van deze tijd en is duur in onderhoud

4.3 Beeldende kunst en vormgeving

Beeldende kunstbeleid omvat grofweg aankoop beeldende kunst, beheer en onderhoud, exposities en manifestaties.

Kunst in de openbare ruimte is doorgaans de bekendste en wordt van alle professionele kunsten het meest in verband gebracht met vernieuwing en vooruitgang. Beeldende kunst in de openbare ruimte zorgt niet alleen voor de versterking van de visuele kwaliteit van een gebied, het draagt ook bij aan de identiteit van een omgeving. De gemeente Heusden kent geen consistent beleid op het gebied van beeldende kunst.

Bekend is dat in onze gemeente ettelijke beeldende kunstenaars woon- en werkzaam zijn, maar voor hen zijn geen regelingen getroffen of voorzieningen zoals werk- of expositieruimten. De bibliotheken bieden incidenteel mogelijkheden om te exposeren. Maar er is niet bekend of de geëxposeerde werken afkomstig zijn van amateur- dan wel van professioneel werkende kunstenaars en welke criteria gehanteerd worden om te kunnen exposeren. Ook de Aleph biedt expositiemogelijkheden, maar deze wordt doorgaans aan cursisten beschikbaar gesteld. Daarnaast biedt de toren van de abdij Mariënkroon die in gebruik is bij de stichting Honsoirde mogelijkheden tot exposeren, maar ook hier is niet bekend wat de gangbare criteria zijn. Voor financiële ondersteuning kunnen lokaal werkende kunstenaars gebruik maken van de Wet Werk Inkomsten Kunstenaars (WWIK).

Beeldende kunst in de nieuwe gemeente Heusden heeft vanaf 1997 de nodige aandacht gehad. Vanaf de herindeling werd gebruik gemaakt van een adhoc adviescommissie. (Drunen en Vlijmen kenden voor de herindeling een vaste commissie). In 2005 is een vaste commissie

van advies ingesteld.⁷

Zowel de adhoc, als ook de vaste commissie heeft de afgelopen jaren diverse adviezen uitgebracht, o.a. over aankoop, beheer en onderhoud van kunstwerken. Voorbeelden van aankoop zijn de kunstwerken van Tine van de Weyer (om en nabij een tafel) het kunstwerk van Bert Poullissen nabij het sluisje van Hedikhuizen en het beeld van Adri Verhoeven ter gelegenheid van het 100-jarige bestaan van de paters Cistiscienzers. Omdat de gemeente niet de beschikking heeft over een fonds kunstaankopen, dan wel een percentage regeling, werden deze kunstwerken gerealiseerd door op adhoc basis middelen te genereren. Ook heeft de commissie geadviseerd bij herinrichting van de verbouwde gemeentehuizen en heeft zij een advies gegeven over de opschoning van de gemeentelijke kunstcollectie.

Kunst in de openbare ruimte biedt ook in economisch opzicht perspectief. Een prettige leefomgeving met aandacht voor de openbare ruimte heeft aantrekkingskracht op bedrijven en vormt daarmee een stimulans voor de werkgelegenheid. Ook vanuit het oogpunt van recreatie en toerisme is kunst in de openbare ruimte van belang. Het biedt immers allerlei mogelijkheden om onze gemeente te verkennen, bijvoorbeeld via een kunstfietsroute

Voor de gemeente Heusden liggen er in combinatie met kunst in de openbare ruimte veel kansen. Met aan de ene kant veel aandacht voor natuur, milieu en ecologie en aan de ander kant beeldende kunsten (landschap)architectuur en vormgeving kunnen zeer interessante cross-overs tot stand gebracht worden. Door deze in kaart te brengen kunnen zij een interessante basis vormen voor de verdere profilering van Heusden als groene en culturele gemeente.

- + relatief veel kunstwerken van goede kwaliteit
- + aanwezigheid van een kunstadviescommissie met bevoegdheden
- + groot potentieel op gebied van natuur en historie om met cultuur te verbinden
- + grote gemeentelijke kunstcollectie (-maar te weinig onsloten)
- + veel aanbod op de particuliere markt (galerieën etc.); maar ook vele particuliere initiatieven (kunstroutes, tentoonstellingen, manifestaties)
- + goede samenwerking tussen amateur- en professionele kunst
- geen onderhoudsplan kunstwerken
- er is géén percentage regeling, evenals een fonds voor aankoop kunstwerken openbare ruimte
- ontbreken van een kunstenaarsbeleid
- onvoldoende mogelijkheden voor lokaal werkende kunstenaars om hun werk tentoon te stellen

4.4 Cultuureducatie

In lijn met onze eerdere definitie van cultuur valt hier onder cultuureducatie alles wat met onderwijs op het gebied van de kunsten (beeldende kunst, audiovisuele kunst, letteren, dans, drama en muziek) en het cultureel erfgoed te maken heeft. De doelstellingen van cultuureducatie bewegen zich op drie niveaus: persoonlijke ontwikkeling, cultuurparticipatie en algemeen maatschappelijke waarden. Cultuureducatie op het niveau van de persoonlijke ontwikkeling kent een pedagogische doelstelling en is vooral gericht op expressie. Het wordt onder andere gebruikt als middel voor de jeugd om zich te leren uiten en uitingen van anderen te verwerken. Daarnaast wordt cultuureducatie ook vaak ingezet voor het doorgeven van maatschappelijke waarden. Cultuureducatie op het niveau van cultuurparticipatie streeft niet naar een doel, maar is een middel. Zij doet dit op twee manieren: het stimuleren van het beoefenen van amateurkunst en het kweken van een publiek voor de professionele kunsten.

Hoewel een strikt onderscheid moeilijk te geven is gaan we eerst in op het kunstonderwijs in enge zin ('onderwijs in de kunsten') en daarna op cultuureducatie in bredere zin ('kunst en cultuur in het onderwijs').

⁷ de taken en de bevoegdheden van de commissie zijn vastgelegd in een reglement gemeentelijke kunstadviescommissie Heusden, maart 2005, zie bijlage 5

4.4.1 Kunstonderwijs

Voor het muziekonderwijs in onze gemeente maken de inwoners voornamelijk gebruik van het aanbod van het Centrum voor Muziek en Dans Midden-Langstraat (CMD), het aanbod van de stichting de Muzenberg, alsmede van het aanbod van enkele particuliere muzikaanbieders. Het CMD is een gemeenschappelijke regeling die samen met de gemeente Waalwijk in stand gehouden wordt. Het aanbod van het CMD is vrij divers en alle leeftijdsgroepen zijn vertegenwoordigd. De Muzenberg betreft een particulier initiatief en verzorgt met name de Harmonie en Fanfare (HaFa) opleiding. Daarnaast verzorgt zij ook een deel van de Algemene Muzikale Vorming (AMV). Een enkele harmonie verzorgt voor haar eigen leden de opleiding. Reeds ettelijke jaren bestaat de intentie om het muziekonderwijs te herstructureren. Het bestaan van een gemeenschappelijke regeling wordt anno 2008 niet meer als operationeel ervaren. In dit verband is de laatste jaren een aantal notities vastgesteld en op 25 september jl. heeft de raad het voornemen uitgesproken om te komen tot een lokale variant van muziek- en kunstonderwijs.

Concreet betekent deze lokale variant dat het Heusdens deel van het CMD en de Muzenberg worden ingevlochten bij de Aleph, die het overige kunstonderwijs (dans, beeldende kunst, theater, maar ook activiteiten op het gebied van literatuur, kunstbeschouwing en filosofie) in de gemeente vormgeeft. Deze instelling kenmerkt zich door een vergaande mate van professionalisering en geniet naast lokale ook enige regionale bekendheid. Met deze bundeling van krachten ontstaat één lokale instelling waar al het professionele kunstonderwijs wordt ondergebracht en die een naam heeft hoog te houden.

Daarnaast bestaan er in onze gemeente, verspreid over de kernen, nog drie kleinere instellingen op het gebied van kunsteducatie die vooral met vrijwilligers werken. De Ark in Haarsteeg en het creatief centrum Heusden kenmerken zich door een relatief beperkt aanbod en werken doorgaans met vrijwilligers. Het Stuurhuis in Nieuwkuijk heeft een zeer gevarieerd aanbod en werkt met professionele docenten. Maar de kracht van het Stuurhuis is van oudsher de inzet van de vele vrijwilligers.

4.4.2 Cultuureducatie

Onderzoek wijst uit dat het kunnen beleven en genieten van cultuur berust op een vaardigheid die het liefst zo vroeg mogelijk moet worden aangeleerd. Cultuureducatie dient daarom zo vroeg mogelijk plaats te vinden. Scholen spelen hierin dan ook een cruciale rol. Onder cultuureducatie verstaan wij hier zowel de kunst- als ook de erfgoededucatie. Met het erkennen van het belang om zo vroeg mogelijk te starten met cultuureducatie, sluit de gemeente aan bij het landelijk en provinciaal beleid. Het rijk kent sinds 2004 de Regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs. De regeling beoogt cultuureducatie een vaste plek te geven in het onderwijs waarvoor de komende jaren extra subsidiegelden (€ 10,90 per leerling) beschikbaar zijn voor de scholen die daartoe een verzoek indienen. Samenwerking met culturele instellingen is daarbij een voorwaarde. Vanaf 2007 wordt dit subsidiebedrag per leerling, plus de reeds bestaande subsidie, structureel aan alle schoolbesturen gegeven middels de lumpsum financiering. Ook de Provincie Noord-Brabant geeft met haar nota "Cultuureducatie in Uitvoering 2005-2008" aan stevig op cultuureducatie te willen inzetten. Ze benoemt vier thema's die op expliciete steun van de provincie kunnen rekenen: de instelling van marktplaatsen, de scholing voor (cultuur) educatoren, culturele productontwikkeling en erfgoededucatie.

Met het erkennen van het belang om zo vroeg mogelijk te starten met cultuureducatie, sluit de gemeente aan bij het landelijk en provinciaal beleid. Op de basisscholen werd gebruik gemaakt van het cultureel- educatieve programma-aanbod van het Brabants Instituut voor School en Kunst (BISK). Het Bisk-programma werd algemeen gewaardeerd door de scholen maar was nogal landelijk georiënteerd en met name geschikt voor receptieve cultuurdeelname. Lokale cultuurelementen, actieve cultuurdeelname en erfgoededucatie kwamen niet of nauwelijks aan bod. Om cultuureducatie sterker lokaal te verankeren is in samenwerking met diverse instellingen, o.a Aleph, bibliotheek, CMD en de basisscholen gestart met het Trefpunt cultuureducatie Heusden. Het Trefpunt vormt een belangrijke schakel tussen de instellingen en

andere professionals en het onderwijs. Het onderwijs krijgt de mogelijkheid om in te kopen bij de instellingen en professionals. Daarnaast stimuleert het Trefpunt vraag en aanbod, signaleert en bemiddelt waar nodig en neemt initiatief om zich zelf en de deelnemers op de kaart te zetten. Het Trefpunt maakt nadrukkelijk zelf geen aanbod en formuleert zelf geen vraag. Om uitvoering te geven aan het Trefpunt is een cultuurcoördinator op tijdelijke basis aangesteld die voor 50% gesubsidieerd wordt door een bijdrage van de provincie. Afgevaardigden van de instellingen zijn vertegenwoordigd in de Stuurgroep cultuureducatie.

Kunstonderwijs

- + een goed gevarieerd aanbod en voor alle leeftijden toegankelijk
- + in alle kernen leslocaties voor muziekonderwijs beschikbaar
- + redelijke spreiding van overig kunstonderwijs over de kernen
- gemeenschappelijke regeling biedt te weinig flexibiliteit en onvoldoende marktwerking
- geen eenduidige vorm van financiering, groot verschil tussen financiering instellingen
- het gewenste niveau van dienstverlening is nooit vastgesteld; derhalve is geen inzicht in de verhouding input-output

Cultuureducatie

- + alle scholen participeren en het Trefpunt staat in positieve zin op de kaart
- + het aanbod is groot en divers en goed afgestemd op vraag en behoeften scholen
- cultuureducatie nog niet verankerd in beleidsplannen van de scholen
- er is nog geen visie ontwikkeld op structurele verankering van het Trefpunt

4.5. Media en letteren

4.5.1 Bibliotheken

Het bibliotheekwerk in Nederland is in een stroomversnelling geraakt. Maatschappelijke ontwikkelingen dwingen vernieuwing af. De informatietweedeling in de samenleving, toenemende concurrentie op aanpalende terreinen en een afname van het aantal leners vragen hierom. De bibliotheekgebruikers zijn kritischer geworden, willen meer keuzemogelijkheden en verwachten kwaliteit, snelheid en service. Ze bezoeken de bibliotheek voor ontspanning, informatie, communicatie en ontmoeting. De moderne mens leeft in een elektronische informatieomgeving zonder grenzen en met oneindig veel mogelijkheden om informatie te genereren, te combineren en te integreren.

De bibliotheekbranche en de overheid stimuleren dat de openbare bibliotheken zich specialiseren en samenwerken in een gelaagd stelsel van bibliotheektypen met een backoffice- en frontoffice-dienstverlening. In Noord-Brabant is de herstructurering in 2006 afgerond. Er zijn 23 basisbibliotheken gevormd; Heusden vormt haar eigen basisbibliotheek. De basisbibliotheek heeft in onze gemeente drie vestigingen, verspreid over de kernen. In 2006 maakte 27,2 % van de inwoners gebruik van de dienstverlening, hetgeen een lichte daling is ten opzichte van voorgaande jaren. Op basis van landelijke en provinciale ontwikkelingen heeft de bibliotheek een beleidsplan opgesteld voor de periode 2007-2010. De komende beleidsperiode wil zij zich richten op de vijf kernfuncties: kennis- en informatievoorziening; educatie; cultuur: lezen en literatuur en ontmoeting en debat. Sinds 2006 is in de bibliotheek een UIT-punt gerealiseerd. Een Uit-punt is een virtueel en fysiek informatiepunt voor cultuur en uitgaan in een gemeente of regio. Het voert lokale agenda-informatie in de centrale Uit-in-Brabant database of bevordert dat lokale voorzieningen dat doen. Voor vestiging in de bibliotheek is gekozen vanwege de laagdrempeligheid van de voorziening. Reeds in een eerder stadium is de keuze gemaakt om in de drie grote kernen Drunen, Vlijmen en Oudheusden een bibliotheekvoorziening te handhaven. Steeds meer wordt echter duidelijk dat de huidige gebouwen niet voldoende geoutilleerd zijn om multifunctioneel gebruikt te worden. Dit staat een effectieve exploitatie in de weg. Daarom zal de komende tijd nadrukkelijk gekeken worden of de bibliotheek als zodanig

aan kan haken –dan wel ondergebracht kan worden in gebouwen met een multifunctioneel karakter. Door het ontwikkelen van synergie kan dan veel winst geboekt worden, o.a. door een uitbreiding van de openingstijden.

4.5.2 Lokale media/omroep⁸

Op dit moment is de Heusdense Radio en Televisie Omroep (HTR) de omroep die door het commissariaat voor de Media gemachtigd is om radio- en televisie-uitzendingen te verzorgen⁹. Deze machtiging is verleend tot 2008, daarna dient de raad opnieuw te adviseren. De HTR is op advies van het commissariaat zodanig samengesteld dat sprake is van een vertegenwoordiging uit alle maatschappelijke geledingen. In het programma-aanbod dient deze afspiegeling duidelijk zichtbaar te zijn. De omroep verzorgt de lokale informatievoorziening en opiniering door middel van de 24-uurs beschikbare kabelkrant. Ook verzorgt zij de uitzendingen van de raadsvergaderingen. Naast de lokale omroep verschijnen wekelijks twee lokale kranten, te weten de Scherper en de Heusdense Courant. Beiden verschijnen in een oplage van ca. 17.500 stuks en worden door de hele gemeente verspreid. Het betreft onafhankelijke bladen, de gemeente verleent geen instandhoudingssubsidies.

Bibliotheken

- + goed geoutilleerde accommodaties en evenredige spreiding over de kernen
 - + goed verankerd in de samenleving en goede naamsbekendheid
 - + speelt in op actuele informatiedragers (sterke stijging aantal digitale bezoekers)
 - + het UIT-punt wordt positief gewaardeerd
 - het gewenste niveau van dienstverlening is nooit vastgesteld; derhalve is geen inzicht op de verhouding input-output
 - hoewel de 3 gebouwen goed geoutilleerd zijn, zijn zij niet geschikt voor multifunctioneel gebruik
- Lokale omroep en overige media**
- + gemakkelijk medium, staat dicht bij de mensen
 - er zijn geen gegevens bekend over de waardering van de lokale media in de samenleving (kijk- en luisteronderzoek heeft nooit plaatsgevonden en leesonderzoek in beperkte mate)

4.6 Cultureel erfgoed

Het begrip (cultureel) erfgoed heeft in de afgelopen jaren een opzienbarende opmars gemaakt. Tot de jaren '80 verwees erfgoed nog voornamelijk naar historische gebouwen, archeologische vondsten en esthetisch waardevolle relictten. Maar de term cultureel erfgoed is niet meer weg te denken uit ons Nederlands taalgebruik. Er worden steeds meer zaken tot erfgoed bestempeld: van historisch cultuurlandschap tot veerpont, van Nachtwacht tot Koninginnedag. Gelet op de lange historie van onze gemeente bezitten wij een rijke schakering aan cultureel erfgoed: maalwerken, stuwen, zaagtandverkaveling, grienden en meenten, wielen, dijken; maar een belangrijk potentieel wordt gevormd door een hoge dichtheid van monumenten in de vorm van gebouwen, o.a. boerderijen, molens, kerken etc.. Het meest bekende culturele erfgoed is natuurlijk de vesting Heusden. Maar ook de toren van de abdij Mariënkroon, waarvan de eerste fundamenten dateren van vóór 1372, gelegen midden in het hart van onze gemeente behoort tot één van de kostbaarste en mooiste objecten van ons culturele erfgoed. Veel van ons culturele erfgoed is nog niet of nog in onvoldoende mate in stelling gebracht. Wel heeft in 2006 een inventarisatie plaatsgevonden over het monumentenbeleid in onze gemeente.¹⁰ Kern van deze inventarisatie was dat het vigerende beleid als te mager ervaren werd; er wordt niet actief met onze monumenten omgegaan. De aanwezigheid van de vele

⁸ Het mediabeleid maakt strikt genomen onderdeel uit van het cultuurbeleid, maar onze visie zal in een aparte notitie aan u worden aangeboden.

⁹ Vastgesteld tijdens de raadsvergadering van 16 december 2003

¹⁰ vastgesteld door het college december 2006

monumenten –inclusief de vesting als monument- is een kernkwaliteit van onze gemeente en verdient derhalve een meer strategische benadering.

4.6.1 Archieven/streekarchief Land van Heusden en Altena

Voor het beheer van het oud archief maakt de gemeente Heusden gebruik van de diensten van het Streekarchief Land van Heusden en Altena dat gevestigd is in het bezoekerscentrum Heusden. Het streekarchief ziet zich zelf als de meest prominente erfgoedinstelling binnen onze gemeente. Hier immers is de informatie over monumenten en archeologie te vinden. Het Streekarchief is het geheugen van de samenleving. Voor wat betreft het erfgoedbeleid wil het Streekarchief inhaken op nieuwe ontwikkelingen. Het bewaren, beheren en beschikbaar stellen van archieven stoelt op de wezenlijke behoefte te weten waar men vandaan komt. Hoe zaken zich vanuit het verleden hebben ontwikkeld en wat men er in de toekomst mee zou kunnen. Het gaat er niet alleen meer om archieven als erfgoed te bewaren en te beheren, maar vooral beschikbaar te stellen, zowel in origineel als op andere informatiedragers, ook via het internet.

Bovendien wil het Streekarchief niet alleen bewaren en beheren, maar ook actief en educatief omgaan met uniek historisch materiaal en daarbij de bevolking in de breedste zin betrekken. Bij educatie wil het streekarchief zich vooral richten op onderwijs en jeugd. Met name door de korte afstand van het Streekarchief ten opzichte van de leefomgeving is de kans van slagen groot. Door het ontwikkelen van cursussen, het organiseren van tentoonstellingen, het verzorgen van publicaties wil het Streekarchief zich gaan profileren als de erfgoedinstelling binnen onze gemeente.

Naast het streekarchief houdt ook de Heemkundekring "Onsenoot" zich actief bezig met geschiedschrijving van de streek en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de historische bewustwording van onze inwoners.

4.6.2 Archeologie

De archeologie houdt zich bezig met materiële resten van vroegere menselijke activiteiten. Aan de hand daarvan probeert de archeoloog iets te begrijpen van de manier waarop mensen vroeger leefden. Maar archeologie is meer dan opgraven alleen. Archeologie kan dienen als inspiratiebron bij bijvoorbeeld het ontwikkelen van nieuwe plannen. Maar ook mensen bekend maken met het verhaal van de stad en de archeologie is een onderdeel van het vak.

Archeologie is dus ook een stukje PR en educatie over Heusden, waardoor de inwoners de geschiedenis van hun woonplaats beleven.

Vanuit deze beschrijving zou archeologie ondergeschikt gemaakt kunnen worden aan kunsteducatie, maar eveneens van betekenis kunnen zijn bij het toeristische aanbod in onze gemeente. In de gemeente Heusden verkeert de archeologie nog in de kinderschoenen en wordt adhoc met archeologische vondsten omgegaan.¹¹

Eveneens heeft het nog weinig betekenis gekregen binnen de kunsteducatie, alsmede het toeristische aanbod.

- + de aanwezigheid van het grote aantal monumenten is een kernkwaliteit van onze gemeente en heeft betekenis voor de eigen inwoners, maar vertegenwoordigt tevens een kapitale waarde bij de profilering van de gemeente; regionaal maar ook landelijk
- + de vesting als monument vormt de belangrijkste pijler bij de profilering van de gemeente
- + de huisvesting van het Streekarchief binnen onze gemeentegrenzen stelt mensen in staat om actief op zoek te gaan naar hun herkomst; door een actieve opstelling weet het streekarchief doelgroepen te bereiken
- + ook de heemkundekring levert door haar actieve opstelling een belangrijke bijdrage aan de bewustwording van ons verleden
- de kernkwaliteit van onze gemeente (de vele monumenten) is nog veel te weinig in stelling gebracht, cq. Ontsloten

¹¹ op termijn zal een archeologiebeleid ontwikkeld worden.

- het accent ligt te veel op de vesting, terwijl de overige kernen eveneens interessante monumenten te bieden hebben
- het gevaar bestaat dat te grote concentraties van cultuur en recreatie plaatsvinden in de vesting, waardoor het leefklimaat voor de inwoners onder druk komt te staan
- er is te weinig aandacht voor archeologie

Hoofdstuk 5 Cultuurgerelateerde onderwerpen

5.1 Museum het Gouverneurshuis

De provincie Noord-Brabant kent ongeveer 150 musea. Naast het Noord-Brabants Museum is er sprake van een grote variëteit van groot tot klein. De meeste musea hebben een collectie van cultuurhistorisch, dan wel heemkundig karakter. Vaak is sprake van de geografische band van de objecten met de omgeving. Door de aard van de collecties zijn de musea instaat om iets te vertellen over de identiteit van het gebied waar zij gevestigd zijn. De provincie zal een deze dagen haar museumbeleid vaststellen voor de periode 2008 – 2011. Naast de basistaak om een provinciaal museum en een steunfunctie te subsidiëren, heeft zij de ambitie om de Brabantse geschiedenis zichtbaar te maken en deze te verbinden met het heden en de toekomst, en het stimuleren dat musea een trefpunt zijn binnen de samenleving en er verbanden ontstaan met partners binnen en buiten de cultuursector.

Vermeldenswaard is in dit verband dat de provincie de komende beleidsperiode kiest voor een verdieping en zich te concentreren op de “kansrijke Brabantse musea” (kansrijke zijn die musea die zijn opgenomen in het Nederlands Museum Register en musea die onderweg zijn naar registratie; dan wel die musea die een essentiële collectie bezitten voor de presentatie van de Brabantse geschiedenis)

Museum het Gouverneurshuis is in 1964 opgericht en is gehuisvest in een pand uit 1592 met de status van rijksmonument. De collectie die het museum in beheer heeft bestaat uit eigen voorwerpen, bruiklenen van de Rijksoverheid, de gemeente Heusden, andere musea en particulieren

Het Gouverneurshuis heeft de ambitie om uit te groeien tot een volwaardig museum en heeft derhalve de procedure opgestart bij de provincie om in aanmerking te komen als kansrijk museum (waarmee het tevens in aanmerking komt voor subsidie)¹²

Om uit te groeien tot een volwaardig museum dient ook de huidige accommodatie aangepast, dan wel uitgebreid te worden. Hiertoe heeft de stichting een voorstel ingediend om ook het naastgelegen pand waar voorheen het Streekarchief gehuisvest was te betrekken bij de plannen. De stichting opteert voor de combinatie van een museale en representatieve functie van het gebouw (onder representatief wordt in dit verband ook verstaan culturele uitingen, lezingen, voordrachten etc.) Hiermee sluit het aan bij het provinciaal beleid om een museum als trefpunt voor culturele uitingen in te zetten. Recent heeft het Gouverneurshuis een beleidsplan ingediend waarin ontwikkelrichtingen zijn aangegeven.

5.2 Bezoekerscentrum

Het bezoekerscentrum in het voormalige stadhuis van Heusden opende in 2004 haar deuren. Bij de opzet is bewust gekozen om zowel het Heusdens Buro voor Toerisme (HBT), het Streekarchief alsmede het bezoekersgedeelte en expositiegedeelte in het pand te huisvesten. De visie was dat de te huisvesten partijen het als een uitdaging zagen om met elkaar samen te werken waardoor een samenhangend product aan de bezoekers aangeboden kon worden. Het HBT is immers verantwoordelijk voor de directe informatieverstrekking aan de toerist, de onderdelen van het bezoekerscentrum –zoals de schat van Heusden, de maquette en Boukeboden de mogelijkheden om de toeristische en culturele attracties van de hele gemeente Heusden voor een geïnteresseerd publiek nader te ontsluiten. Voor de echte liefhebber van geschiedenis was het streekarchief het volgende segment. Het archief biedt immers de mogelijkheid om door te dringen in de wortels van onze geschiedenis. De expositieruimte werd als aanvullende mogelijkheid gezien om gezamenlijk het publiek te informeren over de historie, heden en toekomst van de gemeente. Helaas is gebleken dat de opzet niet helemaal uit de verf gekomen is. Op dit moment worden werkzaamheden uitgevoerd en zal het bezoekerscentrum binnenkort de beschikking hebben over een kleinschalige podiumvoorziening.

¹² De onlangs opgestarte procedure om te komen tot een geregistreerd museum neemt gemiddeld 2 jaar in beslag

5.3 Cultuurtoerisme

Cultuurtoerisme is de jongste loot aan de stam en vanuit de consument geredeneerd is binnen de visie van cultuur moeilijk een definitie te geven. Doorgaans wordt gesproken van een interpretatiekader, waarbij de grens tussen de traditionele cultuur “hogere” en populair “lagere” cultuur steeds meer vervaagt. De consument is op zoek naar een vorm van vrijetijdsbesteding vanuit het oogpunt van invulling. Of dit binnen de kaders van cultuur past is niet relevant. Cultuurtoerisme kan omschreven worden als het mede inzetten van kunst, cultuur en cultuurhistorie om de toeristische aantrekkelijkheid van een gebied te vergroten. In principe kunnen alle cultuurbelevingen ingezet worden, maar het erfgoed in de zin van gebouwen is het meest bekende. Ontwikkelingen over dit onderwerp zijn op dit moment nog te prematuur. Het is wel van belang om de dialoog te bevorderen en aan te moedigen tussen de erfgoedzorg en het toeristische bedrijfsleven. Omdat beide partijen verschillende belangen hebben, dient de dialoog betrekking te hebben op de waarde en de kwetsbaarheid van historische plaatsen, roerende erfgoed etc..

- + zowel gouverneurshuis als bezoekerscentrum zijn uniek gelegen accommodaties in de vesting
- + beide bieden mogelijkheden om zowel het recreatieve als ook het culturele potentieel van Heusden verder te ontsluiten
- + het gouverneurshuis heeft de ambitie om uit te groeien tot een gecertificeerd museum hetgeen bij kan dragen aan de profilering van onze gemeente
- beide locaties zijn gelegen in de vesting, risico dat het accent te veel op de vesting ligt
- beide locaties ontsluiten voor recreatieve en culturele activiteiten brengt hoge kosten met zich mee
- de huidige aanwezige collectie is te weinig specifiek om de geschiedenis van eigen regio zichtbaar te maken
- cultuurtoerisme heeft nog geen tot onvoldoende aandacht binnen onze gemeente

Hoofdstuk 6 Speerpunten binnen het cultuurbeleid

6.1 Speerpunt 1

Spreading :culturele accommodaties

Uit de analyse in hoofdstuk 4 is gebleken dat de culturele accommodaties niet evenredig verspreid zijn over de kernen. Tijdens de kaderstellende discussie in de raad op 20 maart jl. heeft u o.a. aangegeven te willen streven naar een gelijkmatige spreiding van de accommodaties over de kernen. Toch wordt in dit verband niet geadviseerd in alle kernen een gelijkwaardig professioneel podium te realiseren, gelet op de hoge kosten die dit met zich mee zou brengen. Bovendien is ook maar de vraag of elke kern de behoefte heeft aan een professioneel podium. Eén culturele accommodatie die is uitgevoerd met een professioneel podium en die past bij de schaalgrootte van Heusden wordt als voldoende geacht. Wel wordt in dit verband verwezen naar het gebouw Mommersteeg in Vlijmen. Het pand ligt op een centrale locatie, mede gelet op de ontwikkeling van de nieuwe woonwijk het Geerpark. Het pand biedt ruimschoots mogelijkheden om naast een podiumvoorziening onderdak te bieden aan allerlei andere (kunst)disciplines. Gedacht wordt daarbij aan een podium met een zogenaamde vlakke vloer. Een dergelijk podium is tevens geschikt om optredens van harmonieën en fanfares te verzorgen, maar biedt ook mogelijkheden om films te vertonen¹³. Met het voorlaatste zou eveneens een knelpunt opgelost worden in relatie tot de voorziening in de Voorste Venne. Voor veel amateurverenigingen is dit podium in financieel opzicht te hoogdrempelig. Wij willen in dit verband benadrukken dat wij zowel de Voorste Venne als een voorziening in Vlijmen in stand willen houden waarbij wij er van uit gaan dat beide voorzieningen complementair zijn.

Naast podiumvoorziening biedt het pand Mommersteeg ook mogelijkheden om dienst te doen als sociaal cultureel ontmoetingscentrum voor de toekomstige bewoners van het Geerpark. Tevens biedt het perspectief voor lokaal werkende kunstenaars die wij slechts op zeer bescheiden schaal expositieruimte te bieden hebben. Voorheen was immers een gemeentehuis de plek waar kunstenaars, maar ook het verenigingsleven zich konden presenteren aan de bevolking. Deze functie is met de invoering van het HMW concept naar de achtergrond verdwenen.

In de kern Heusden is eveneens onvoldoende culturele accommodatie aanwezig. Het Gouverneurshuis heeft reeds aangegeven om op beperkte schaal mogelijkheden te bieden voor culturele uitingen (lezingen, voordrachten) in het koetshuis in combinatie met de trouwfunctie. Bij de herijking van de functies van het bezoekerscentrum is reeds een kleinschalige podiumvoorziening gerealiseerd. Voor dit speerpunt worden de volgende aanbevelingen gedaan.

- te streven naar een volwaardige culturele accommodatie met een professioneel podium die past bij de schaalgrootte van Heusden waarbij de positie ten opzichte van de podia in Den Bosch en Waalwijk meegewogen dient te worden
- te onderzoeken of het gebouw Mommersteeg mogelijkheden biedt om een (sociaal-)culturele accommodatie te realiseren (vlakke vloertheater, filmcafé)
- de sociaal-culturele accommodaties in de kleine kernen zo goed mogelijk in stand te houden en daar waar nodig financieel te ondersteunen om het voortbestaan te garanderen
- de (externe) subsidiemogelijkheden daartoe nader te verkennen en in beeld te brengen
- het inbedden van een kleinschalig cultureel podium in het bezoekerscentrum
- het beschikbaar stellen van de vergaderruimte in het bezoekerscentrum voor lokale instellingen en verenigingen

¹³ uit onze cultuurenquête is gebleken dat onze inwoners hier behoefte aan hebben

6.2 Speerpunt 2

Verbreiding: cultuurinformatie, cultuureducatie en cultuurparticipatie

Cultuur inspireert. Cultuur maakt mensen bewust van hun identiteit én identiteit is een inspiratiebron voor culturele activiteiten. In een samenleving die sterk in beweging is, met trends als globalisering en individualisering gaan mensen weer op zoek naar hun eigen wortels. Deze zoektocht willen wij ondersteunen. Ook u heeft aangegeven belang te hechten aan de culturele identiteit in de kernen zonder deze kunstmatig op te leggen. Bij cultuurversterking denken we dan ook in eerste instantie aan onze eigen inwoners. Cultuurparticipatie, - educatie, en verbreiding worden gezien als doel; cultuurinformatie is een middel tot. Hoewel wij geen doelgroepenbeleid nastreven vinden wij het wel van belang dat extra aandacht uitgaat naar de cultuureducatie bij kinderen. Uit onderzoek is immers gebleken dat het kunnen beleven en genieten van cultuur berust op een vaardigheid die op zo jong mogelijke leeftijd moet worden aangeleerd. Om cultuur in onze gemeente te verbreiden worden de volgende beleidsaanbevelingen gedaan.

- het Uit-punt in de bibliotheken de komende tijd versterken, maar vooral ook nadruk leggen op het aanbod van voorstellingen van lokale amateurverenigingen
- informatievoorzieningen zoveel mogelijk aan elkaar koppelen, o.a. gemeentelijke website dient eveneens een belangrijke bron van informatievoorziening te zijn voor o.a. lokale cultuuruitingen
- het oprichten van een kunstencentrum Heusden waarin in elk geval samengaan de Aleph, CMD, en de Muzenberg
- het kunstencentrum dient ook samen te werken met andere aanbieders van cultuur
- te streven naar een eenduidige subsidiesystematiek voor alle cultuur- aanbieders
- het kunstencentrum te laten uitgroeien tot een instelling waarin zoveel mogelijk disciplines samengebracht worden zodat het kan uitgroeien tot een kenniscentrum op het gebied van kunst en cultuur
- het oprichten van een platform waarin afstemming kan plaatsvinden van het aanbod binnen de verschillende kernen, alsmede het aanbod tussen amateur- en professionele kunst
- het platform functioneert ook als gesprekspartner voor de gemeente op het gebied van kunst en cultuur en verstrekt, gevraagd en ongevraagd, adviezen
- het ontwikkelen van een visie op cultuureducatie waarbij wij er tevens van uitgaan dat het trefpunt kan ondergebracht worden in het kunstencentrum, met behoudt van een zelfstandige positie
- het aanbod van het kunstencentrum dient gericht te zijn op het vergroten van de cultuurparticipatie onder met name jongeren tot 18 jaar
- de mogelijkheid onderzoeken of een cultuurpas ingevoerd kan worden
- om het voortbestaan van een bibliotheekvoorziening in onze drie grootste kernen te garanderen is het nodig om herhuisvesting te overwegen waarbij een multifunctioneler gebruik van de accommodaties het uitgangspunt is (daarbij kan gedacht worden aan de ontwikkelingen rond de Voorste Venne, MFA Oudheusden en Mommersteeg in Vlijmen)
- het jaarlijks organiseren van een aantal culturele evenementen, georganiseerd van 'onderaf' maar gefaciliteerd en gesubsidieerd door de gemeente
- een kijk- en luisteronderzoek te laten uitvoeren naar het belang van en de waardering voor de lokale omroep
- een kunstprijs voor amateur- en professionele kunstenaars in het leven roepen en een aanmoedigingsprijs voor jeugdigen (ontworpen door een lokaal werkend kunstenaar)

6.3 Speerpunt 3

Versterking: profilering culturele potentie Heusden

De aanwezigheid van natuur, cultuur en geschiedenis is bij elkaar opgeteld veel meer dan in welke andere willekeurige gemeente. Dit maakt dat er een enorm potentieel beschikbaar is om Heusden niet alleen als groene gemeente, maar ook als culturele (buur) gemeente van de stad 's-Hertogenbosch te promoten. Immers, ons profiel leent zich uitstekend om aan te sluiten bij activiteiten die op regionaal niveau, maar eventueel ook op landelijk niveau plaatsvinden. Zo is 2008 uitgeroepen tot jaar van het religieus erfgoed. Gelet op een aanzienlijke aanwezigheid van kerken, kloosters etc. zou voor Heusden hier een mooie rol weggelegd zijn. Ook is Brabant in de race om in 2018 cultuurstad te worden, ook hierbij zou Heusden aansluiting kunnen zoeken. Het stimuleren van activiteiten op dit gebied heeft niet alleen een meerwaarde voor het promoten van kunst en cultuur maar kan tevens zorgen voor een toeristische en recreatieve impuls voor onze gemeente.

De gemeente Heusden heeft meer dan voldoende faciliteiten om de culturele potentie vorm te geven en te profileren. Het Gouverneurshuis en het bezoekerscentrum vormen in fysiek opzicht de twee belangrijkste mogelijkheden (en wellicht in de toekomst ook het gebouw Mommersteeg). Het nieuw te vormen kunstencentrum kan (beleidsmatig) naast de gemeente een trekkersrol vervullen. Om Heusden in cultureel opzicht te versterken worden de volgende voorstellen gedaan:

- het gouverneurshuis te steunen in haar ambitie om enerzijds uit te groeien tot een volwaardig museum, anderzijds ruimte te bieden voor representatieve doeleinden
- de toekomst van het museum nauw te betrekken bij de doorontwikkeling van het bezoekerscentrum waarbij sprake dient te zijn van complementaire voorzieningen
- indien een volwaardig museum gerealiseerd kan worden te sturen op het tot stand brengen van een samenhangende collectie die de geschiedenis van onze gemeente en de streek zichtbaar kan maken
- leidthema hierbij kan betrekking hebben op het zichtbaar maken maar ook op het behoud van cultureel erfgoed
- kerndoelstelling voor het bezoekerscentrum (naast trouwfunctie en huisvesting HBT en SA) is om onze geschiedenis te "vertellen" aan de hand van educatieve activiteiten
- de kernkwaliteit van onze gemeente – de aanwezigheid van vele monumenten- ontsluiten en in stelling brengen, waarbij ook aandacht voor de monumenten buiten de vesting dient te zijn
- culturele manifestaties, exposities, lezingen, concerten etc. dienen zoveel mogelijk bij het leidthema en kernkwaliteit aan te sluiten
- te onderzoeken in hoeverre Heusden een rol en betekenis kan krijgen in een regionaal cultureel profiel
- de dialoog tussen betrokkenen bevorderen omtrent de waarde en de inzet van cultuurtoerisme om Heusden te profileren
- de positie van de archeologie dient meer aandacht te krijgen binnen onze gemeente

6.4 Speerpunt 4

Beleving: kunst in de openbare ruimte

Heusden is een mooi gelegen gemeente met een meer dan gemiddelde kwaliteit voor wonen en recreëren. De openbare ruimte kenmerkt zich door begrippen als groen, verscheidenheid, rust, ruimte, maar ook door de aanwezigheid van (eigentijdse) kunstwerken. De gemeente erkent dan ook het belang van kunst in de openbare ruimte. Het kan bijdragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Kunst kan deze verrijken en vernieuwen, bezielen en inspireren, maar ook relativeren en confronteren. Het draagt bij aan een kwalitatief goede leefomgeving dat op haar beurt weer kan bijdragen tot het beleven van een bepaalde identiteit. Identiteit die ook van belang geacht wordt voor onze jongere generatie. Door jongeren te betrekken bij kunst kan respect voor de leefomgeving worden ontwikkeld.

Maar ook de hoge concentratie van natuurlandschap en cultuurhistorie biedt enorme mogelijkheden om de nieuwe trend –eigentijdse kunst te verbinden met deze disciplines- verder te ontwikkelen. De voorgenomen grotere bouwprojecten zoals het Geerpark en het centrumplan Vlijmen bieden volop kansen om voor het eerst integrale kunst toe te passen. Voor dit speerpunt willen wij de volgende beleidsaanbevelingen aan u voorleggen.

- het opstellen van een (meerjaren) onderhoudsplan voor kunst in de openbare ruimte
- de huidige gemeentelijke kunstcollectie reduceren tot een bruikbare kerncollectie en deze ook digitaal ontsluiten voor inwoners
- de kerncollectie in beheer (en bruikleen) geven aan de stichting het Gouverneurshuis onder de daarvoor geldende condities en voorwaarden
- een actief expositiebeleid te gaan voeren en hiervoor samenwerking te zoeken met de daarvoor geschikte partijen (gouverneurshuis, streekarchief, Aleph en Heemkring) De gemeente kan dit doen door een voorwaarde scheppende rol te vervullen m.b.t. de organisatie en financiële ondersteuning
- nagaan of er in dit verband mogelijkheden zijn om een centraal kunst- en cultuurdepot te realiseren waarvan alle aanbieders gebruik van kunnen maken
- met de organisaties voor cultuureducatie plannen uitwerken met als doel jonge inwoners vroeg te interesseren voor kunst (adoptie kunstwerken door scholen)
- het instellen van een kunstfonds en suggesties aan te dragen voor de voeding
- actief de mogelijkheden van subsidiëring en sponsoring onderzoeken
- ook bedrijven in onze gemeente te interesseren voor kunst in de openbare ruimte
- het opstellen van een kunstenaarsbeleid
- mogelijkheden onderzoeken om lokaal werkende kunstenaars expositiemogelijkheden te bieden
- blijven stimuleren en faciliteren van kleinere en grotere manifestaties op kunstgebied, zoals atelier- en beeldenroutes